EURÓPAI
BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2023.2.27.
COM(2023) 96 final

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS A TANÁCSNAK

a fizetési mérleggel, a szolgáltatások nemzetközi kereskedelmével és a közvetlen külföldi befektetésekkel kapcsolatos közösségi statisztikákról szóló, 2005. január 12-i 184/2005/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet végrehajtásáról

1. BEVEZETÉS

A fizetési mérleggel, a szolgáltatások nemzetközi kereskedelmével és a közvetlen külföldi befektetésekkel kapcsolatos közösségi statisztikákról szóló 184/2005/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet[1] fő célja, hogy az említett területeken rendszeresen előállított európai uniós statisztikákhoz közös szabályokat és minőségi standardokat állapítson meg.

A 12. cikk szerint a Bizottságnak 2018. február 28-ig kell benyújtania az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak a rendelet végrehajtásáról szóló első jelentést, majd azt követően ötévenként. Az említett jelentésben különösen a következőkre kell kitérni:

(1) a fizetési mérleggel, a szolgáltatások nemzetközi kereskedelmével és a közvetlen külföldi befektetésekkel kapcsolatos adatok minőségének értékelése;

(2) az EU, a tagállamok, a szolgáltatók és a felhasználók statisztikai információkból származó előnyeinek értékelése a költségekhez viszonyítva;

(3) azon területek meghatározása, amelyeken az értékelés eredményei alapján fejlesztésekre és módosításokra van szükség.

Ez a jelentés a 184/2005/EK rendelet tagállamok általi végrehajtásának legfontosabb szempontjait, valamint a Bizottság által a fizetési mérleggel, a szolgáltatások nemzetközi kereskedelmével és a közvetlen külföldi befektetésekkel kapcsolatos, magas színvonalú európai statisztikák biztosítása érdekében hozott intézkedéseket vizsgálja.

2. VÉGREHAJTÁSI INTÉZKEDÉSEK

A 184/2005/EK rendelet elfogadása óta a Bizottság a következő jogi aktusokat fogadta el:

(1) a 601/2006/EK bizottsági rendelet[2];

(2) a 602/2006/EK bizottsági rendelet[3];

(3) az 1055/2008/EK bizottsági rendelet[4];

(4) a 707/2009/EK bizottsági rendelet[5];

(5) az 555/2012/EU bizottsági rendelet[6];

---

[1] HL L 35., 2005.2.8., 23. o.

[2] A Bizottság 601/2006/EK rendelete (2006. április 18.) a 184/2005/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet adatátvitelre vonatkozó formátum és eljárás tekintetében történő végrehajtásáról (HL L 106., 2006.4.19., 7. o.).

[3] A Bizottság 602/2006/EK rendelete (2006. április 18.) a 184/2005/EK európai parlamenti és tanácsi rendeletnek az adatokra vonatkozó követelmények naprakésszé tételével történő kiigazításáról (HL L 106., 2006.4.19., 10. o.).

[4] A Bizottság 1055/2008/EK rendelete (2008. október 27.) a fizetési mérleggel kapcsolatos statisztikák minőségi kritériumai és a mérleg minőségéről szóló beszámolók tekintetében a 184/2005/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet végrehajtásáról (HL L 283., 2008.10.28., 3. o.).

[5] A Bizottság 707/2009/EK rendelete (2009. augusztus 5.) a fizetési mérleggel, a szolgáltatások nemzetközi kereskedelmével és a közvetlen külföldi befektetésekkel kapcsolatos közösségi statisztikákról szóló, 184/2005/EK európai parlamenti és tanácsi rendeletnek az adatszolgáltatási követelmények tekintetében történő módosításáról (HL L 204., 2009.8.6., 3. o.).

[6] A Bizottság 555/2012/EU rendelete (2012. június 22.) a fizetési mérleggel, a szolgáltatások nemzetközi kereskedelmével és a külföldi közvetlentőke-befektetésekkel kapcsolatos közösségi statisztikákról szóló 184/2005/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet adatkövetelmények és fogalommeghatározások tekintetében történő módosításáról (HL L 166., 2012.6.27., 22. o.).

(6) az (EU) 2019/505 felhatalmazáson alapuló bizottsági rendelet[7].

A 184/2005/EK rendeletet módosító (EU) 2016/1013 európai parlamenti és tanácsi rendelet[8] összhangba hozta az említett rendeletet az EUMSZ 290. és 291. cikkével azáltal, hogy az említett rendelettel a Bizottságra ruházott végrehajtási hatásköröket felhatalmazáson alapuló és végrehajtási jogi aktusok elfogadására vonatkozó hatáskörrel váltotta fel.

A fent említett jogi aktusok meghatározzák a tagállamok által az Eurostatnak benyújtandó adatok előírt formátumát és a benyújtásukra vonatkozó eljárást, az adatszolgáltatási követelmények aktualizálását, valamint a nemzeti minőségjelentések menetrendjét és minőségi kritériumait. Ezenkívül a Nemzetközi Valutaalap (IMF) fizetési mérleggel és külfölddel szembeni befektetési pozícióval kapcsolatos kézikönyvének (Balance of Payments and International Investment Position Manual, a továbbiakban: BPM6) 2009-ben közzétett hatodik kiadása koncepcionális keretet biztosít az IMF tagországai fizetési mérlegre (a továbbiakban: BOP) és külfölddel szembeni befektetési pozícióra (a továbbiakban: IIP) vonatkozó statisztikáinak összeállításához. Egységes fogalommeghatározásokat és osztályozásokat állapít meg annak érdekében, hogy közös alapot teremtsen a külső fejleményekre vonatkozó adatok gyűjtéséhez és összeállításához, és megkönnyítse az adatok országok közötti összehasonlíthatóságát. Európai szinten a fizetési mérlegre vonatkozó statisztikák által teljesítendő követelményeket a 184/2005/EK rendeletet módosító 555/2012/EU bizottsági rendelet határozza meg.

3. AZ ÉRINTETT FŐ ADATKÉSZLETEK

A fizetésimérleg-statisztikák átfogó információt nyújtanak arról, hogy a jelentést készítő gazdaság és a világ többi része között milyen tranzakciók zajlanak. A 184/2005/EK rendelet az alábbi öt adatkészlet gyűjtését írja elő:

- havi fizetésimérleg-statisztikák,
- negyedéves fizetésimérleg-statisztikák és külfölddel szembeni befektetési pozícióra vonatkozó statisztikák,
- a szolgáltatások nemzetközi kereskedelmére vonatkozó éves statisztikák,
- külföldi közvetlentőke-befektetési tranzakciók (a jövedelmeket is beleértve),
- külföldi közvetlentőke-befektetések állományai.

Az Eurostat ezen adatkészletek mindegyikére vonatkozóan adatokat gyűjt a tagállamoktól, és azokat az Eurostat online referencia-adatbázisában az egyes tagállamok adataival együtt közzétett uniós aggregátumok előállításához használja fel.

A havi fizetésimérleg-adatok és a havi becslésekből nyert első negyedéves előzetes fizetésimérleg-mutatók 7 héttel a referenciaidőszak végét követően állnak rendelkezésre. A negyedéves fizetési mérlegre/külfölddel szembeni befektetési pozícióra (BOP/IIP) vonatkozó első becsléseket 14 héttel a referenciaidőszak végét követően teszik közzé. A negyedéves fizetési mérleg sokkal bővebb információkészletet foglal magában, mint a havi előzetes becslés, és részletesebb bontásban kerül bemutatásra. Ami a pénzügyi oldalt illeti, a BOP pénzügyi

[7] A Bizottság (EU) 2019/505 felhatalmazáson alapuló rendelete (2018. december 19.) a 184/2005/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet I. mellékletének a földrajzi megoszlási szintek tekintetében történő módosításáról (HL L 85., 2019.3.27., 1. o.).

[8] Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/1013 rendelete (2016. június 8.) a fizetési mérleggel, a szolgáltatások nemzetközi kereskedelmével és a külföldi közvetlentőke-befektetésekkel kapcsolatos közösségi statisztikákról szóló 184/2005/EK rendelet módosításáról (HL L 171., 2016.6.29., 144. o.).

mérleg, a befektetési jövedelem és az IIP egyidejű és következetes összeállítása javítja a negyedéves becslések minőségét, és lehetővé teszi a határokon átnyúló kapcsolatok teljesebb elemzését. A negyedéves BOP/IIP tartalmazza a fő gazdasági partnerek, különösen a legfontosabb fejlett és feltörekvő gazdaságok szerinti földrajzi bontást is.

A negyedéves közzétételeken kívül a szolgáltatások nemzetközi kereskedelmére és a közvetlen külföldi befektetésekre (a továbbiakban: FDI) vonatkozó statisztikákat évente egyszer részletesebben közzéteszik. Az éves FDI-adatok a vállalkozások éves pénzügyi kimutatásainak rendelkezésre állása miatt több információt tartalmaznak, mint a negyedéves FDI-adatok. Az FDI-állományokra vonatkozó bővebb információnak és teljesebb minőség-ellenőrzésnek köszönhetően kiszámíthatók az állományváltozások és az FDI-bevétel különböző összetevői. Fontos előrelépés, hogy az Eurostat a befelé irányuló közvetlen tőkebefektetési állományokra vonatkozó adatokat kezdett gyűjteni a tagállamok számára a végső befektető gazdaság szerint. Ennek az önkéntes adatgyűjtésnek az a célja, hogy bemutassa az FDI valódi eredetét – a végső befektetőt. A szolgáltatások nemzetközi kereskedelmére vonatkozó éves adatok a szolgáltatási tételek átfogó listája szerint, valamint Geo 5 szintű földrajzi bontásban kerülnek lebontásra. A tagállamok 9 hónappal a referenciaidőszak végét követően küldik el az adatokat, amelyeket 2,5–3 hónappal később tesznek közzé. A közvetlen külföldi befektetésekkel kapcsolatos éves statisztikák forgalmi és állomány jellegű adatokra vonatkozóan eszköztípus, partnerország és gazdasági tevékenység szerint tartalmaznak adatokat. Emellett külön FDI-adatokat kell szolgáltatni a rezidens különleges célú gazdasági egységekre vonatkozóan. A tagállamok 9 hónappal a referenciaidőszak végét követően biztosítják az adatokat, amelyeket kb. 3 hónappal később tesznek közzé.

4. AZ ELŐÁLLÍTOTT STATISZTIKÁK MINŐSÉGE

A 184/2005/EK rendelet 4. cikkének (2) bekezdése szerint a tagállamok kötelesek a megküldött adatok minőségéről jelentésben beszámolni a Bizottságnak. Ezenfelül – a 4. cikk (4) bekezdésének megfelelően – az Eurostatnak megküldött adatok minőségét a minőségjelentések alapján az Európai Statisztikai Rendszer Bizottsága (az ESR-bizottság) közreműködésével kell értékelni. Az alábbi elemzés a legfrissebb rendelkezésre álló minőségjelentések (azaz a tagállamok által 2021-ben benyújtott adatokra vonatkozó 2022. évi jelentések) eredményeire hivatkozik.

4.1. Az alkalmazott módszer helyessége és a statisztikai eljárások

A fizetési mérleg, a szolgáltatások nemzetközi kereskedelme, a közvetlen külföldi befektetések és a külfölddel szembeni befektetési pozíció statisztikáinak összeállításához alkalmazott módszer helyessége és a használt statisztikai eljárások, fogalmak, fogalommeghatározások és gyakorlatok széles körben megfelelnek a BPM6-ban felvázolt elveknek és iránymutatásoknak, figyelembe véve az euróövezeti és uniós aggregátumok összeállítására vonatkozóan uniós szinten elfogadott sajátosságokat.

4.2. Időszerűség és pontosság

A havi és negyedéves fizetési mérleg, a negyedéves külfölddel szembeni befektetési pozíció, az éves szolgáltatások nemzetközi kereskedelmére vonatkozó statisztika és a közvetlen külföldi befektetések megküldésének pontossága romlott a 2020. évi adatokra vonatkozó előző, 2021. évi minőségjelentéshez képest, ugyanis négy további tagállam küldte el a határidő letelte után az adatkészleteket.

4.3. Relevancia

Mivel a 184/2005/EK rendelet célja az adatfelhasználók igényeinek kielégítése volt, fontos elemezni az adatok felhasználásának módját, és meg kell határozni, hogy a fizetésimérleg-statisztikák milyen előnyökkel járnak a felhasználók számára.

A fizetésimérleg-statisztikákat az illetékes nemzeti és nemzetközi intézmények igen gyakran alkalmazzák politikai döntéshozatali célokra. Az Európai Bizottság és a Tanács, az Európai Központi Bank (EKB) és az eurórendszer, az IMF, a Nemzetközi Fizetések Bankja (BIS), a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD), a G7 és a G20 mind használja ezeket a statisztikákat.

A fizetési mérlegre és a külfölddel szembeni befektetési pozícióra vonatkozó statisztikát monetáris politikai célokra használják. Más mutatókkal együtt az áruk és szolgáltatások kereskedelmére vonatkozó statisztikákat a gazdaságokra a külső keresletből eredően gyakorolt inflációs nyomás értékelésére, valamint a nettó export bruttó hazai termékhez való hozzájárulásának számszerűsítésére használják. A fizetési mérlegre és a külfölddel szembeni befektetési pozícióra vonatkozó adatokat arra is felhasználják, hogy felmérjék a saját valutával rendelkező nemzetgazdaságok vagy a több nemzetgazdaságból álló monetáris unió (pl. az euróövezet) külső egyenlegének fenntarthatóságát, valamint a devizaárfolyamra gyakorolt lehetséges nyomást. Emellett a fizetési mérlegre és a külfölddel szembeni befektetési pozícióra vonatkozó adatokat széles körben használják a makrogazdasági egyensúlyhiány kezelésére szolgáló eljárás keretében.

A fizetésimérleg-statisztikák szerepelnek azokban a konvergenciajelentésekben is, amelyeket az Európai Bizottság és az EKB a Gazdasági és Monetáris Unióban (a továbbiakban: GMU) még részt nem vevő tagállamokról készít és tesz közzé.

Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 143. és 144. cikke egyértelmű utalást tesz a fizetési mérlegre, és előírja, hogy a Bizottság rendszeresen tájékoztassa a Tanácsot a GMU-ban részt nem vevő tagállamok fizetési mérleggel kapcsolatos helyzetének alakulásáról.

A folyó fizetési mérleg alakulását az egyes tagállamokban a versenyképességük szempontjából elemzik, a közvetlen és közvetett külföldi tőkebefektetésről szóló statisztikákat pedig az egyes tagállamok nemzetközi befektetőkre gyakorolt vonzerejének vizsgálatára használják.

A fizetésimérleg-statisztikáknak következetesnek kell lenniük olyan más kapcsolódó statisztikai területeken gyűjtött, uniós vonatkozású kulcsfontosságú statisztikákkal is, mint például:

- bruttó hazai termék (amely magában foglalja az árukat és szolgáltatásokat érintő, határokon átnyúló tranzakciókat), ideértve a havi fizetésimérleg-mutatószámokat igénylő gyorsbecsléseket is,
- bruttó nemzeti jövedelem (amely magában foglalja az árukat és szolgáltatásokat érintő, határokon átnyúló tranzakciókat, illetve jövedelmet),
- a külföld számla az EU és az euróövezet negyedéves szektorszámláiban és pénzügyi számláiban.

Egyes felhasználók számára, a fő aggregátumokon kívül, az alábbi konkrét tételek különösen relevánsak:

- Az Eurostat által a szolgáltatások nemzetközi kereskedelméről évente közzétett, részletes információk a kereskedelmi tárgyalásokhoz és a vámpolitikák meghatározásához fontosak.

- A fizetésimérleg-statisztikák földrajzi megoszlása segíthet az EU és a nem uniós országok közötti kapcsolatok nyomon követésében.
- A forgalmi és állomány jellegű pénzügyi adatok összetétele (mint közvetlen, közvetett és egyéb befektetés) értékes információkat hordoz a pénzügyi stabilitás értékeléséhez.
- A közvetlen külföldi befektetések forgalmával kapcsolatos részletes adatok fontosak bizonyos piacok nyitottságának méréséhez vagy a közvetlen tőkeberuházások összesített jövedelmezőségének értékeléséhez jövedelmi és pozícióra vonatkozó statisztikák használata révén.

A fizetésimérleg-munkacsoport (a továbbiakban: BOPWG) tagjai elismerik, hogy a 184/2005/EK rendelet végrehajtása számos területen eredményezett olyan változást, amely több szempontból javította a fizetésimérleg-statisztikák minőségét. Annak értékeléséhez, hogy e rendelet milyen előnyökkel jár a nemzeti adat-összeállítók és -felhasználók számára, a BOPWG tagjait arra kérték, hogy 1-től 5-ig terjedő skálán pontozzák a területeket (az 1-es pontszám a legkevesebb előny, az 5-ös pontszám pedig a legtöbb), ami a következő eredményekkel járt:

- Az adatfelhasználók számára a fizetési mérlegre, a szolgáltatások nemzetközi kereskedelmére és a közvetlen külföldi befektetésekre vonatkozó részletesebb adatok elérhetőségére adott átlagpontszám 3,8.
- Az adatfelhasználók számára a fizetési mérlegre, a szolgáltatások nemzetközi kereskedelmére és a közvetlen külföldi befektetésekre vonatkozó időszerűbb és pontosabb adatok elérhetőségére adott átlagpontszám 3,9.
- A fizetésimérleg-adatok és a nemzeti számlák adatai közötti magasabb fokú következetességre adott átlagpontszám 4,4.

A BOPWG megállapította továbbá, hogy a BPM6 módszertani változtatásai és új standardjai, valamint a külfölddel szembeni befektetési pozícióra vonatkozó adatokra fordított fokozott figyelem, amelyet uniós szinten 2014-ben az 555/2012/EU bizottsági rendelet bevezetése eredményezett, egyértelmű helyzetet teremtett és fontos kiegészítő információkkal szolgált a makrogazdasági politikában és a gazdasági kutatásban részt vevő statisztikai adatfelhasználók számára. Elismerést nyert továbbá az is, hogy a rendelet révén javult az adatok tagállamok közötti összehasonlíthatósága és konzisztenciája.

Az adatok teljességének elemzésekor a BOPWG enyhe javulást figyelt meg az előző minőségjelentéshez képest, különösen a negyedéves fizetési mérleg és közvetlen külföldi befektetés tekintetében. Ami a havi és negyedéves fizetési mérleget és a negyedéves külfölddel szembeni befektetési pozíciót illeti, a 2021. évi referencia-hónapokat illetően mind a 27 tagállam 100 %-ban teljesítette az adatszolgáltatást. A szolgáltatások nemzetközi kereskedelmére vonatkozó statisztikákkal kapcsolatos adatok teljessége átlagosan 99 % volt. A teljességet illetően az uniós átlagot 98 %-ra becsülték mind a közvetlen külföldi befektetések forgalma, mind a közvetlen külföldi befektetések állománya tekintetében.

4.4. Hozzáférhetőség

Az adatok a nemzeti honlapokon is elérhetők a hozzájuk tartozó metaadat-információkkal együtt, a nemzeti adatokra és az Eurostatnak küldött adatok közzétételére vonatkozó nemzeti politikák miatt bizonyos korlátozásokkal. Az Eurostat nyilvános adatbázisában közzéteszi a havi és negyedéves fizetési mérlegre, a negyedéves külfölddel szembeni befektetési pozícióra és átértékelésekre, az éves nemzetközi szolgáltatáskereskedelmi statisztikára és a közvetlen külföldi befektetésekre vonatkozó adatokat.

Javult az adatok hozzáférhetősége a végfelhasználók számára: a negyedéves fizetési mérleg esetében 23 tagállam, a negyedéves külfölddel szembeni befektetési pozíció esetében pedig 24 tagállam tekinti közzétehetőnek a fő tételek 100 %-át. Egyes tagállamok a nemzeti adataikat „nem közzétehető” vagy „bizalmas” minősítéssel látják el. Ez a körülmény korlátozza a felhasználók rendelkezésére bocsátható statisztikai információ értékét.

A fizetési mérlegre, a külfölddel szembeni befektetési pozícióra, a szolgáltatások nemzetközi kereskedelmére és a közvetlen külföldi befektetésekre vonatkozó adatok általában a felhasználók széles körét szolgálják ki. Ezeket gyakorta használják az uniós szakpolitikákban, az üzleti szereplők által készített és a tudományos célú makrogazdasági elemzésekben, valamint a nyilvánosság érdeklődésére is számot tartanak.

4.5. Pontosság és megbízhatóság

Az áru-, szolgáltatás- és másodlagosjövedelem-számlák tekintetében viszonylag korlátozott mértékű korrekció történt, mind a havi, mind a negyedéves fizetésimérleg-adatok esetében. Az elsődlegesjövedelem-számlát jobban érintették a korrekciók, különösen a közvetlen tőkebefektetésekből származó jövedelem miatt. Ennek egyik oka, hogy a közvetlen befektetésekre és annak jövedelem-összetevőire vonatkozó információk részletesebbek az éves adatokban, amikor a vállalkozások éves pénzügyi kimutatásai elérhetővé válnak. A helyesbítések átlagos értéke általában magasabb volt a pénzügyi mérleg tételei, mint a folyó fizetési mérleg tételei esetében, míg a külfölddel szembeni befektetési pozíció legfontosabb tételeit érintő helyesbítések mértéke sokkal kevésbé volt jelentős, mint a fizetési mérleg esetében.

4.6. Koherencia és összehasonlíthatóság

4.6.1. Belső konzisztencia

Az integritási szabályokkal való következetesség kielégítő. A szolgáltatások nemzetközi kereskedelmére és a közvetlen külföldi befektetésekre vonatkozó negyedéves és éves adatok tekintetében jóformán nincsenek eltérések. A tagállamok jelentős erőfeszítéseket tettek a tévedések és kihagyások mértékének csökkentése érdekében, amint az a folyó fizetési mérleggel és a külfölddel szembeni befektetési pozícióval kapcsolatban látható. Egyes esetekben azonban ezek mérete továbbra is jelentős[9].

4.6.2. Külső konzisztencia

A fizetési mérlegre és a nemzetközi árukereskedelemre vonatkozó statisztikák (ITGS) közötti következetesség általános uniós szintje továbbra is jó, és az eltéréseket általában a két különböző nyilvántartási standardból (BPM6 és IMTS 2010) eredő módszertani különbségek magyarázzák. Számos tagállamban teljes vagy nagyon jó összhang figyelhető meg a folyó fizetési mérleg és a nemzeti számlák között, míg néhány más tagállam esetében előfordulnak – néha jelentős – különbségek. Az Eurostat és a tagállamok a következetlenségeknek számos okát azonosították, például az eltérő adat-összeállítási gyakorlatokat, a különböző adatforrásokat, az évjárati és helyesbítési hatásokat, valamint a statisztikai kézikönyvek és útmutatók eltérő

[9] *Quality report on balance of payments (BOP), international investment position (IIP), international trade in services (ITS) and foreign direct investment statistics (FDI) — 2022 edition* [Minőségjelentés a fizetési mérlegre (BOP), a külfölddel szembeni befektetési pozícióra (IIP), a szolgáltatások nemzetközi kereskedelmére (ITS) és a közvetlen külföldi befektetésekre (FDI) vonatkozó statisztikákról – 2022. évi kiadás].

értelmezését. A tagállamok, az EKB és az Eurostat közös erőfeszítései segíthetnek a jövőbeli összeállítási időszakok következetlenségeinek minimalizálásában[10].

4.6.3. Aszimmetriák

Az EU-n belüli aszimmetriák továbbra is problémát okoznak. A szolgáltatáskereskedelemmel kapcsolatos relatív aszimmetriák esetében 10 %-os mediánérték figyelhető meg a tagállamok összes szolgáltatása tekintetében. A medián a pénzügyi szolgáltatások esetében a legmagasabb 24 %-os értékkel, ezt követi a távközlési, számítógépes és információs szolgáltatások 22 %-os mediánja. A folyó fizetési mérleg összetevőit érintő aszimmetriák meglehetősen stabilak maradtak, és a közvetlen külföldi befektetések forgalma esetében még enyhén növekedtek is. A tartós kétoldalú aszimmetriák és az EU-n belüli aggregátumok szintjén fennálló aszimmetriák – a tagállamok és a partnertagállamok által jelentett statisztikák közötti különbségek – kérdéseket vetettek fel a statisztikák adatfelhasználók általi értelmezésével kapcsolatban. A kétoldalú aszimmetriák, az EU-n belüli aszimmetriák, valamint az EU-n kívüli aszimmetriák negatív következményekkel járnak az országok és a gazdasági zónák összehasonlíthatóságára és az általános adatminőségre nézve. Ezen aszimmetriák csökkentése jelentős lépés lenne a hivatalos statisztikákba vetett bizalom növelése felé.

4.7. A fizetésimérleg-statisztikák előállítása és közzététele a Covid19-járvány miatti lezárások idején

A Covid19-világjárvány hivatalos statisztikákra gyakorolt hatása különösen fontos volt a központi bankok és a nemzeti statisztikai hivatalok számára. A statisztika-összeállítók olyan forrásadat-hiányokkal szembesültek, amelyek a világjárvány miatt problémává váltak, és a kapcsolódó kihívások kezelését célzó módszertani beavatkozásokat kellett végrehajtaniuk. A fizetési mérlegre/külfölddel szembeni befektetési pozícióra vonatkozó statisztikák összeállítása nehezebbé vált a Covid19 válaszadókra gyakorolt hatása miatt. Az adatok ezért az egyes időszakok között nehezebben összehasonlíthatóvá és/vagy kevésbé reprezentatívvá váltak. Az adathiányok pótlásához további adatforrásokat vontak be, kiigazították a mintavételi módszertant vagy statisztikai módszereket alkalmaztak. A statisztika-összeállítók és a felhasználók olyan kihívásokkal szembesültek, mint az uniós aggregátumok pontatlansága, a hivatalos statisztikák forrásainak késedelmes rendelkezésre állása, valamint a nagyobb bizonytalanság és az adathelyesbítések[11]. A pontosságot és a megbízhatóságot leginkább a világjárvány kezdetén érintették a problémák, amikor az azokat enyhítő intézkedések még nem voltak kellően megalapozottak.

5. A FIZETÉSIMÉRLEG-STATISZTIKÁKHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖLTSÉGEK ÉS TERHEK

A nemzeti összeállítók jelezték, hogy a fizetési mérlegre, a szolgáltatások nemzetközi kereskedelmére és a közvetlen külföldi befektetésekre vonatkozó statisztikák összeállításához elsődleges statisztikákból származó adatokat használnak, megemlítve például a vámügyi adatokat, a közösségen belüli árukereskedelemre vonatkozó felmérésből származó adatokat, a

[10] 2022 januárjában az EKB és az Eurostat első alkalommal nyújtotta be a monetáris, pénzügyi és fizetésimérleg-statisztikákkal foglalkozó bizottságnak az EKB és az Eurostat közös jelentését a nemzeti számlákban és fizetési mérlegekben a negyedéves pénzügyi és nem pénzügyi számlák tekintetében fellelhető következetlenségekről. Ez a munka további támogatást nyújt a nemzeti adat-összeállítók számára az ezzel összefüggésben tett erőfeszítéseiket illetően.

[11] Az Eurostat és az EKB módszertani feljegyzést tett közzé a tagállamok számára arról, hogy hogyan kezeljék a kihívásokat: *Guidance on the compilation of balance of payments statistics in the context of the COVID-19 crisis* [Útmutató a fizetésimérleg-statisztikák összeállításához a Covid19-válsággal összefüggésben] Eurostat, C. Igazgatóság, C5. Egység – Integrált globális számlák és fizetési mérleg – Európai Központi Bank, Statisztikai Főigazgatóság, Külső statisztikák és ágazati számlák divízió, 2020. július 1.

cégnyilvántartásokból, adóhatóságtól, ingatlanadatokból vagy idegenforgalmi statisztikákból származó adatokat. A tagállamok számára nehezen elkülöníthető a 184/2005/EK rendelet által előírt adatok gyűjtési és előállítási költsége a más célokat szolgáló adatgyűjtés során felmerült teljes költségtől.

A BOPWG tagjainak becslése szerint a fizetésimérleg-adatok előállításához és terjesztéséhez szükséges közvetlen munkaerő-ráfordítás uniós szinten mintegy 557 teljes munkaidős egyenérték (19 tagállam tájékoztatása alapján). A fizetési mérleg részkomponensei szerinti bontáskor a legtöbb inputot igénylő adatkészlet a negyedéves fizetési mérleg, amely az erőforrások 60,2 %-át emészti fel, ezt követi a havi fizetésimérleg-statisztika (19,7 %), a szolgáltatások nemzetközi kereskedelme (11,9 %) és a közvetlen külföldi befektetések (8,1 %).

A tagállamoktól kapott visszajelzések azt mutatják, hogy ha nem kellene a 184/2005/EK rendelet miatt az adatokat megküldeni az Eurostatnak, a lehetséges megtakarítások a teljes munkaidős egyenérték 13,2 %-át tennék ki. A fizetésimérleg-adatokra nemzeti célokból is szükség van, és azokat a tagállamok már a rendelet hatálybalépése előtt is gyűjtötték. Ezért a rendelet követelményeinek való megfeleléshez csak korlátozott kiegészítő forrásokra van szükség. Figyelembe kell venni azt is, hogy jelentős átfedés van a 184/2005/EK rendelet követelményei és más nemzeti és nemzetközi szervezetek – különösen az EKB és az IMF – adatkövetelményei között. A tagállamok által a kifejezetten a 184/2005/EK rendelet nyomán előállított adatokat nem lehet elkülöníteni a más adatkövetelmények teljesítésére előállított adatoktól.

Az „egyéb költségek” tekintetében a tagállamokat felkérték, hogy mérjék fel az eseti felmérések következményeit.

Ami a fizetési mérleggel, a szolgáltatások nemzetközi kereskedelmével és a közvetlen külföldi befektetésekkel kapcsolatos adatgyűjtés válaszadókra háruló terheit illeti, néhány tagállam jelezte, hogy becslésük szerint a válaszadók költsége a felmérésekre való válaszadást illetően 1,4 millió EUR (informatikai felmérések) és 22,8 millió EUR (a fizetési mérleg részkomponenseinek teljes lefedettsége) közé tehető. A tagállamok azt is jelezték, hogy a felmérések nagyobb munkaterhet rónak a kis- és középvállalkozásokra, amelyekre különböző jelentéstételi kötelezettségek vonatkozhatnak.

A végrehajtásról szóló legutóbbi, 2018. január 26-án közzétett jelentés óta az Eurostat 1,7 millió EUR-val támogatta a tagállamokat a makrogazdasági statisztikák, köztük a fizetésimérleg-statisztikák fogalmainak és módszereinek végrehajtásában.

6. ESETLEGESEN JAVÍTÁSRA VAGY MÓDOSÍTÁSRA SZORULÓ TERÜLETEK

A tagállamok általánosságban hangsúlyozták a nemzetközi együttműködés fontosságát. Nagyra értékelik az Eurostat szerepét a BOPWG mint a 184/2005/EK rendelettel kapcsolatos kérdésekre irányuló strukturált véleménycserét, valamint a tapasztalatok és a bevált gyakorlatok megosztását lehetővé tevő fórum biztosításában. Összességében a kapott visszajelzések arra ösztönzik az Eurostatot, hogy a továbbiakban is együttműködjön nemzetközi partnerszervezeteivel az adatszolgáltatási követelmények, fogalmak és módszertan harmonizálása érdekében a különböző statisztikai területeken. Néhány tagállam hangsúlyozza, hogy útmutatásra van szükség a statisztikai kézikönyvek és iránymutatások értelmezéséhez, ami megerősíti az Eurostat által az ESA 2010 és a BPM6 értelmezésére vonatkozóan az EKB-vel együttműködésben nyújtott módszertani tanácsadás fontosságát.

Emellett a tagállamok előnyösnek tartanák, ha a nemzetközi iránymutatások lehetővé tennék a válaszadók számára, hogy vállalati számviteli adataikat forrásadatokként használják fel. E

tekintetben az Eurostat útmutatást dolgozott ki arra vonatkozóan, hogy miként kell statisztikai becsléseket készíteni az IFRS 16 számviteli standardjai szerint, biztosítva, hogy a becslések az ESA 2010 és a BPM6 szerinti feltételeket kövessék. A tagállamok a statisztikai fogalmak egyszerűsítésére szólítanak fel, ami csökkentené a költségeket és az adminisztratív terheket. A BPM6 aktualizálási folyamata során az Eurostat rendszeresen tájékoztatja a tagállamokat az összes releváns változásról, és arra ösztönzi őket, hogy vegyenek részt a globális konzultációkban.

Ezen túlmenően a tagállamok támogatják azon szervezetek adatainak népszerűsítését és megosztását, amelyek több országban fejlesztenek új vállalkozásokat. A kriptoeszközökkel, a pénzügyi technológiai vállalkozásokkal, az online brókerekkel és az online szállásfoglalási szolgáltatásokkal kapcsolatos munka pedig megszüntetné az esetleges adathiányokat.

Több tagállam hangsúlyozta a mikro- és makroadatok szélesebb körű felhasználásának és cseréjének fontosságát nemzeti és nemzetközi szinten. E tekintetben hasznosnak tűnik egy olyan jövőbeli jogalkotási aktus, amely lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy adatokat osszanak meg harmadik országokkal. Például a közvetlen külföldi befektetések összeállításához szükséges adatokat jelenleg nemzeti statisztikai adatgyűjtési keretek fedik le, amelyek a nemzeti megközelítéstől függően különböző formákat öltenek. A közvetlen külföldi befektetések esetén létjogosultsága van egy nagy volumenű adatmegosztási rendszernek és a multinacionális vállalatokra vonatkozó központosított jelentéstételi rendszernek. Meg kell vizsgálni, hogy a bankszektorra vonatkozó integrált adatszolgáltatási keretrendszer szabványosított megoldást hozna-e létre az euróövezeti országok jelentéstételi rendszere számára.

Néhány tagállam úgy véli, érdemes lenne megvizsgálni annak lehetőségét, hogy európai szinten nagyobb mértékben használják fel a közigazgatási adatokat. Az Eurostat például megbeszélést folytat a BOPWG-vel annak lehetőségéről, hogy a szolgáltatási ágazat felhasználja a héainformációcsere-rendszer (VIES) adatait az EU-n belüli szolgáltatások teljes összegének kiigazítása érdekében, valamint arról, hogy a fizetési mérleg céljából a szolgáltatási ágazatok kategóriáira alkalmazza a héa szűkített egyablakos/egyablakos ügyintézési rendszerének adatait.

Ami a meglévő adatszolgáltatási követelményeket illeti, a tagállamok a jelenlegi kötelezettségek fenntartását és a 184/2005/EK rendelet rövid és középtávú módosításának elkerülését támogatják. A havi adatok jelenlegi gyűjtését nehézkesnek ítélték, és javasolták azok részletességének csökkentését. Hasonlóképpen, mivel a részletesebb bontás bevezetése sokkal magasabb költségekkel járna, javasolták továbbá, hogy ezt ebben a szakaszban hagyják figyelmen kívül. A részletesebb bontás azt is jelentheti, hogy a kisebb tagállamok több adatot jelölnek meg bizalmasként.

Néhány tagállam jelezte, hogy a költségmegtakarítás érdekében egy esetleges egyszeri adatszolgáltatást részesítene előnyben. Ezért a tagállamoktól kapott adatokat az Eurostat továbbítja a nemzetközi partnerszervezeteknek.

7. KÖVETKEZTETÉSEK

A 184/2005/EK rendelet Unió-szerte hozzájárult a fizetési mérlegre, a külfölddel szembeni befektetési pozícióra, a szolgáltatások nemzetközi kereskedelmére és a közvetlen külföldi befektetésekre vonatkozó statisztikák további harmonizálásához, az adatok időszerűségének növeléséhez és ahhoz, hogy a felhasználók részletesebb adatokat kapjanak.

A tagállamok hangsúlyozták, hogy a havi adatgyűjtés megterhelőnek tekinthető, és az új változók magasabb költségeket rónának a statisztika-összeállítókra és az adatszolgáltatókra.

Aggályok merültek fel azzal kapcsolatban, hogy a havi fizetési mérleg minősége nem javulna. A tagállamok által előnyben részesített megközelítés az lenne, ha rövid és középtávon nem módosítanák a 184/2005/EK rendeletet.

A tagállamok, az Eurostat és a nemzetközi partnerszervezetek közötti együttműködés fontosságát illetően összességében meglehetősen következetesek az eredmények a tagállamok között. Az Eurostat a BOPWG révén fórumot biztosít a tényeken alapuló szakpolitikai döntéshozatal tagállamok közötti népszerűsítésére, valamint a fizetési mérleggel, a szolgáltatások nemzetközi kereskedelmével és a közvetlen külföldi befektetésekkel kapcsolatos megbízható adatok szolgáltatásán keresztül a makrogazdasági fejlődés előmozdítására.